

Davos-etik Belém-era, berri gutxi

Urtero, negu gorria jadanik amaitzen hasia delako seinaleak agertzen direnean, Agate Deunaren koplak entzutean edota Abadiñon neska zaharrak bentanetan mutil zaharrak engainetan aritzen direnean, munduko bazter honetatik globaltasunari so egiten diogunok begiak okertzen hasten gara, noiz Suitzara begira, noiz Brasilerara gabiltza, handik datozen seinaleak eguraldiarenak bezain esanguratsuak direlakoan, planeta zahar honen gainean parasito gabiltzan gizateriaren martxak nondik nora joko ote duen asmatzekotan. Badira urteak Suitzako goi-mailako eski estazio batean, Davos herrian, munduko gobernariak batzen omen direla: politikariak, enpresariak, ekonomiaren guruak etab. Han erabaki omen dira kapitalismoaren gorabeherak eta ziabogak azken urteotan. Horregatik ere, orain dela urte batzuk munduko gizarte mugimendu, gobernu kanpoko erakunde, sindikatu eta abarretako ordezkariak goi-bilera egiteari —Davosi erantzun nahian, edo— ekin zioten, lehenengo urtetan Brasileko Porto Alegren, gero urte batzuetan Indian edo Afrikan, eta aurren berriz Brasilen, baina Amazonian, Belém izeneko herrian. Aurrena, World Economic Forum deitzen da; Munduko Gizarte Foroa, aldiz, bigarrena. Seattleko bataila eta gero, Gizarte Foroa mugimendu alter-globalistaren sendotzearen ikurtzat hartu da, eta edizioaren batean *mezua jaso izanaren* seinaleak bota zituzten Davosen, mugimenduetako ordezkari batzuk gonbidatuz.

Baina aurren, finantza-krisiaren danbor hotsek mezu bakarra —krisian gaudeneko mantra monokordea— urbi et orbi zabaltzen dutenean, badirudi ez dutela, ez Suitzan, ez Brasilen, esateko handirik eduki. Zergatik? Ez al da arraroa?

Orain, kalean dago mundu bakarrean bizi izatearen sentimendua, edonork esango dizu AEBetako zabor-hipotekek hondatu dutela sistema osoa, ditxosozko globalizazio horren erruz ez dagoela jakiterik zergatik zure enpresa jadanik ez den errentagarria, baina, izan, ez dela eta laster itxiko dutela, edo auskalo nora eramango dutela produkzioa. Paul Virilio filosofo frantziarrak esaten duen legez, istripu globalaren logika azpian gaude eta sistema ekonomikoak istripua izan du, ondorioek denok jotzen gaituzte.

Eta Davosen jende gutxi eta are diskurtso gutxiago. Ez dute mezurik ekoitzi, komunikabideek etengabe errepikatu dute han ez dagoela errezetarik. Hori bai, sikate informatiboa bereziki handia izan da espainiar medioetan, azken finean Davosen izan den gai nagusia oso mingarria izan daitekeelako Borboiaren erresuman; batez ere ekonomista britainiarrek atera dute gaia: noiz arte iraungo du Espainia bezalako estatu batek euroaren sistemaren barruan, dituen lehiakortasun eta produktibitate arazoekin, monetaren debaluazioaren arma miresgarriari heldu gabe? Ezin debalatu moneta eta barruko produktuen lehiakortasuna handitu euroaren barruan. Goodbye, euro; aspaldiko, pezeta? Gaitza dirudi, europartasunak espainiartasun moderno-demokratikoaren iruditerian daukan pisua kontuan harturik. Baina zer gertatuko da beste herrialde txerriak —horrela esaten diete Europan, PIGS (Portugal, Italy, Greek, Spain), urtetan funtsa estrukturaletatik tokian tokiko ekonomietara dirua sartzen egon diren estatuei— prozesioan hasten direnean? Ikusi beharko.

Turbulentziak errealaren basamortuan

Baina Brasilen ere nobedade gutxi, bertatik ailegatu diren albisteak urriak eta txikiak izan dira. Egon dira bilduta mundu osoko aktibistak, entzun dituzte Hegoamerikako hainbat estatu-lehendakarien diskurtsoak (alderdi politikoak ez dituzte onartzen Foroan; Lula, Chavez eta enparauen bisitak izan dira aurtengo albiste nagusiak, aldiz) eta zenbait deial-

di adostu dute munduan zehar data berdinetan egitekoak. Martxoko azken asteburuan —G-20 taldearen bileraren kariaz— egin dira lehenengo bilkurak eta manifestaldiak, «bestelako mundua premiazkoa da» lelopean. Baina beste behin ere mobilizazio erreaktiboak izan dira, globalak, zer edo zeren kontra, baina hortik aurrera, «errealaren basamortura ongi etorri» esaten diote errebeldeari *Matrix* filmean, eta ez da donostiarren kontura egindako txiste eskasa.

Mugimendu alter-globalistan betidanik egon dira bi diskurtso, elkarren osagarriak momentu eta leku batzuetan, kontrajarriak ere kasu askotan. Joera batek esaten du posible dela globalki pentsatzea, baina ekintzak, berez, tokian tokikoa behar duela izan, baldintza eta borroka lokaletan, errealetan, errotua eta kokatua. Eta estrategiak eta irteera-ereduak ere lokalak izango dira, edo ez dira izango. Horren adibide muturrekoa zapatistena dugu: aspaldian galdu ziren Lacandona basoan, baina han euren eredia definitzen ari dira; borrokaren bidez bizitza-espazioa irabazi eta gero, euren demokrazia eta antolakuntza eratzeari ekin diote eta horretan jarduten dute. Iazko azaroan egon zen Bilbon, bigarren aldiz, zapatisten sintonia ideologikoan aritzen den John Holloway pentsalari irlandarra, Mexikon aspaldian errotua. Hark dioen legez, kapitalismoaren kontra eta haratago jo behar du mugimenduak, bidean, zaharra agortzen den heinean, berria agertuko delakoan.

Alter-globalisten beste joera, nolabaiteko gobernu edota gobernagarritasun mundiala aldarrikatzen zuena —Tobin tasa, paradisu fiskalen kontrola, halako aldarrikapen xume bezain eraldatzaileak izan ditu ikur—, nahiko jota dagoela dirudi. Joera horren ikurra izan den *Le Monde Diplomatique* aldizkariaren azken edizioetako batean nahiko zuhur aritzen dira protekzionismoaren aukeraz. Bestalde, mugimenduan oso onartua den Walden Bello soziologoak berriki esan duenez, honako proposamen batzuk oso erraz kooptatu daitezke berak sozialdemokrazia berritza hartzen duen sistemaren ziaboga ideologikoaren aldetik, mozkorraldi neo-

liberalaren ondoren kapitalismoari arauak jarri behar zaizkiola aldarrikatzen duen joera, alegia.

Baina gizarte mugimendu globalek definizio ezan segitzen duten bitartean, tokian tokiko erantzunak, amorru antolatuaren zantzuak baino ez badira ere, etengabe agertzen hasi dira, batez ere langile mugimenduaren aldetik, orain jendearen bizimoduaren okertzea batik bat lan munduan nozitzen delako. Gurean, Ipar Euskal Herrian, Frantzia eratu den mugimendu sendoaren kariaz ari dira mobilizazioetan, jadanik Gobernuari aldarrikapen zehatzak planteatuz; eta Hego Euskal Herrian, lehenengo ekimen soltetatik —adibidez Donostian hainbat hilabetetan egin diren asteroko kontzentrazioak— beste marko batean antolatutakoetara pasatzen ari dela dirudi, sindikatu abertzaleek protagonismoa hartu dutelarik. Baina bitartean gure geografiako eskualde industrial berrietan (Arrasateko industriagunetik hedatu diren ehunka tailer txiki eta ertainak, Bizkaia, Gipuzkoa eta Arabako lurralde zentraletan barna) egoera egunero larriagutzen da, batez ere automobilgintza eta logistikarekin lotutako enpresetan. Nafarroan Seaten mafrundiak pneumonia eragiten dio ekonomia osoari. Turbulentziak ekidinezinak izango dira hurrengo hilabete eta urteotan, zalantzarik gabe. Hortik, sormen kolektiboak maila lokalean irtenbide berriak topatuko baditu, Hollowayk amestu/proposatu bezala, geroak esango.

Dirua debalde

Izan ere, sistematik eskaintzen diren irtenbideak ez dira oso eraginkorrak izaten ari. AEBetan Barack Obamaren administrazio berriak astero proposatzen du finantza-sistema erreskatatzeko planen bat, baina badirudi hori ez dela nahikoa konfiantza berrezartzeko. *Cash for trash*, dirua zaborraren truk, hori omen da euren filosofia berriaren ardatza, bankuek eta finantza-sistemako beste erakundeek dauzkaten aktibo kutsatuak erosi eta diru likido berria eskaini, ekono-

miaren gurpila berriro martxan jartzeko. Noski, dolarrak inprimatu behar dituzte horretarako, *artxila-murtxila* esan eta diru berria sortu. Hori, testosterona militarra sobera daukan AEBek bakarrik egin dezakete, baina zenbat denboraz? Jadanik badirudi bankuek-eta ez dutela sobera konfiantzarik maniobra horretan. Kapitalismoaren ezaugarriak ondo ezagutzen dituen edonork badaki krisi garaietan zabalkunde aroetan metatutako kapital fikziozkoa —aktiboak gainbaloratuz sortzen dena, orain bezainbeste sekula gertatu ez zena, eta ez soilik higiezin merkatuan— suntsitu egin behar dela, eta horrek eragingo diola kapital asko duenari eta, askoz era larriagoan, jakina, baita gutxi duenari ere.

Horregatik, premiazko estrategia sozialdemokrata zaharra —dirua sortu eta banatu— erabiltzen da ekonomia animatzeko eta deflazioan ez jausteko. Erreserba Federaleko lehendakari berriari *Helicopter* deitzen omen diote, askotan gogorazten duelako Keynes ekonomista erreferentzialaren sententzia: krisia oso larria bada, ekonomia suspertzeko bota dolar billeteak helikopteroetatik. Sikiera baldekada balitz...

Dirua debalde, beraz. Momentuz bankuentzat bakarrik; baina, mundua ez bada zeharo erotu behintzat, laster hasiko da jende xumea esanez maileguen kobratzeak arindu edota atzeratu behar direla, debaldeko dirua denei ailegatzeko.

Baina irtenbideak ekonomia erreala berreraikitzean agertuko dira, ez fikzioaren gainean jardutean. Adibidez, Bizkai-ko baserri askotan egiten ari direna. Nekazaritza eta abeltzaintza industrialean aterabiderik ez dagoela, lehenengo sektoreko produktore nahikotxok *saskien iraultzari* ekin dio: hiriko kontsumitzaileekin kontaktatu, horiek zer produktu nahi dituzten galdetu, eurek zer eraman ahal dieten zehaztu, diru-kontuak aurretiaz zehaztu eta gero astean bitan edo hirutan otartxo prestatu —barazkiak, gazta, txerriak, ogia, garai dagoena— eta kontsumitzailearen etxera edo lantokira eraman. Ez dute ezer berririk asmatu, oso estrategia mikroskopikoa da, ez dute horrela mundua konponduko, baina beste mota bateko merkatua: produktore eta kontsumitzaile-

learen beharretara egokitua, finantza-sistemaren atzaparretatik kanpo, ibilbide laburrekoa, mugikortasun behar txiki-koa, konfiantzan eta hurbiltasunean oinarritua, tokian tokiko gune ekologikora egokitua... Hemen dirua, berriro ere, trukerako lanabesa da, merkantziak errealak dira. Ez da, ez, oso kontu berria, baina nork dio geroa ezin dela eraiki antzinako materialak birziklatuz eta birkonbinatuz?¶